

POT BARJANSKA OKNA

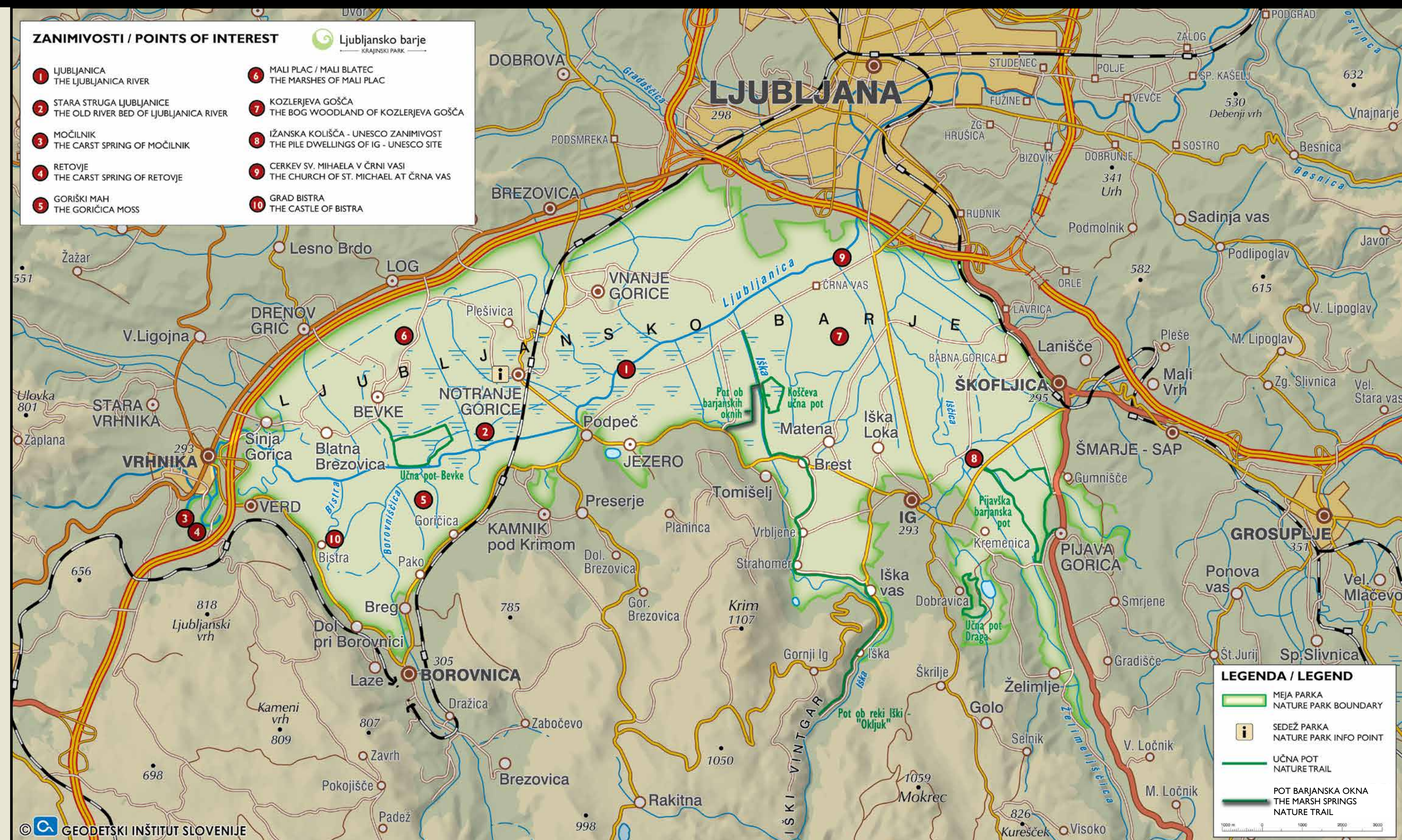
KRAJINSKI PARK LJUBLJANSKO BARJE

Imamo pa res poseben privilegij! Težko bi našli glavno mesto države, na pragu katerega se razprostira tako čudovita in enkratna pokrajina, kot je Ljubljansko barje.

Ljudje so si ga skušali že večkrat podrediti, pa jim to nikoli ni zares uspelo. Kakšna sreča! Varuje nas pred poplavami, daje nam svež zrak, zdravo pitno vodo in številne možnosti za sprostitev. Da bi Barje ostalo takšno, kot je, je bil leta 2008 ustanovljen **Krajski park Ljubljansko barje**.

Morda se ti na prvi pogled zdi, da je Ljubljansko barje enolično. Kmalu pa boš videl, da v sebi skriva ogromno zakladov. Le pobliže ga moraš spoznati!

www.ljubljanskobarje.si

! Ljubljansko barje je zavarovano območje narave. Kot obiskovalec bodi obziren in spoštljiv do naših gostiteljev – ljudi, rastlin in živali ter njihovih življenjskih prostorov. Če ne boš preglasen, boš lahko prisluhnil stoterim glasovom narave. Če ne boš s seboj ničesar odnesel niti za seboj ničesar pustil, bodo v naravi lahko uživali še mnogi drugi.

Ljubljansko barje je mozaik, ki ga sestavljajo travniki, njive, mejice, vodotoki in osuševalni jarki, med katerimi se spleta mreža poljskih poti.

Foto: Davorin Tome, vr: KPLB

Zelena rega (*Hyla arborea*) se pred plenilci lahko spretno skrije, težko pa se – kot večina dvoživk – ubrani onesnaženja, ki ga povzroča človek s svojimi dejavnostmi.

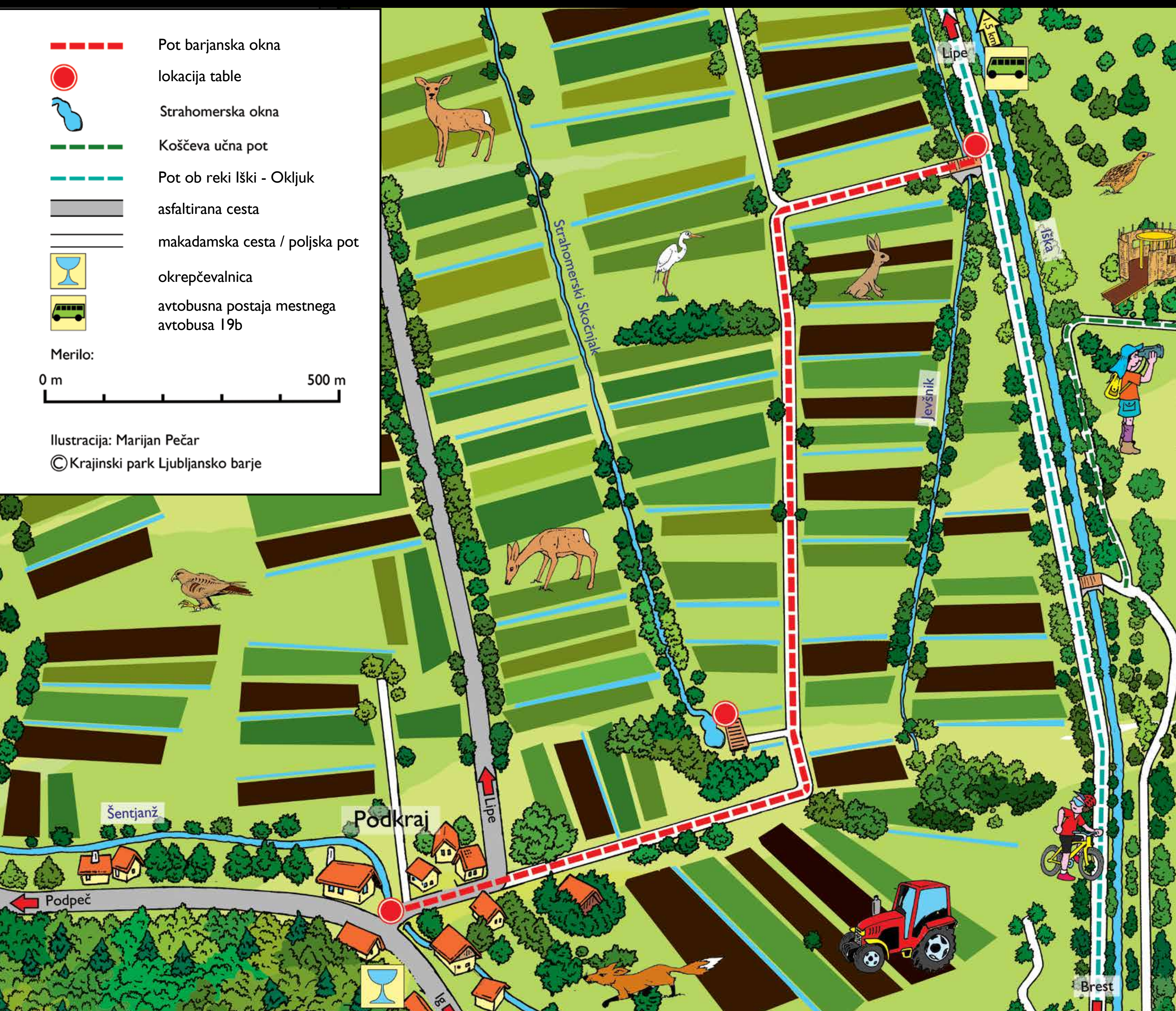
Foto: Davorin Tome, vr: KPLB

Močvirski tulipan (*Fritillaria meleagris*) Zgodaj spomladi vlažne in negnojene travnike vijolično obarvajo močvirski tulipani. Ker se njihovi cvetovi pojavljajo okoli velike noči in spominjajo na pirhe, jih domačini imenujejo pirški.

Foto: Davorin Tome, vr: KPLB

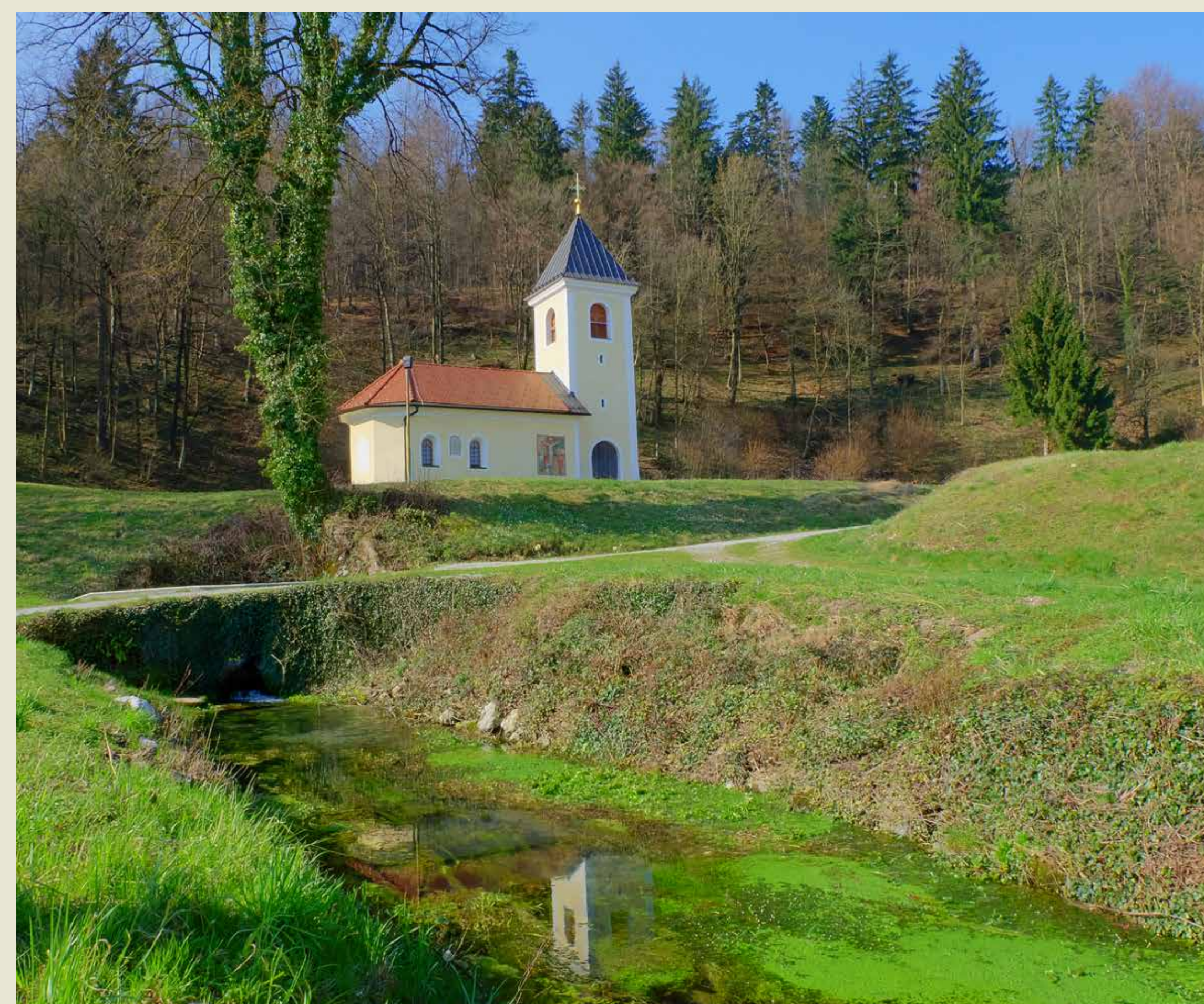
Velika bela čaplja (*Ardea alba*) je zadnja leta na Ljubljanskem barju vse pogostejša prezimovalka in lepo popestri sivino barjanske zime.

POT BARJANSKA OKNA

Barjanska okna so izviri na območju Ljubljanskega barja in na njegovem obrobju. Največ jih je na meji med prodnimi nanosi reke Iške in Barjem. Te zanima, zakaj prihaja voda na plan prav tam? Ali veš, da so bila barjanska okna nekoč precej večja kot danes? Kaj misliš, kakšen je pomen teh vodnih pojavov?

Vabimo te na pot odkrivanja barjanskih oken. **Na razgledni ploščadi ob Strahomerskih oknih** te čaka slikovita predstavitev **z informativnima tablama in tremi sestavljankami.** Ob reki Iški boš spoznal, da **kanal Jevšnik** ni običajen izsuševalni kanal. Pot od Podkraja do reke Iške meri **dva kilometra**, zanjo boš potreboval **pol ure hoje**.

! Na obrobju Ljubljanskega barja med Vrhniko in Igom so številni kraški izviri. Nekateri po obliki spominjajo na barjanska okna. Tak je tudi izvir Šentjanž v Podkraju, ki izvira pod cerkvico sv. Janeza Krstnika. Izvir napaja potok, ki ga opazuješ za tablo.

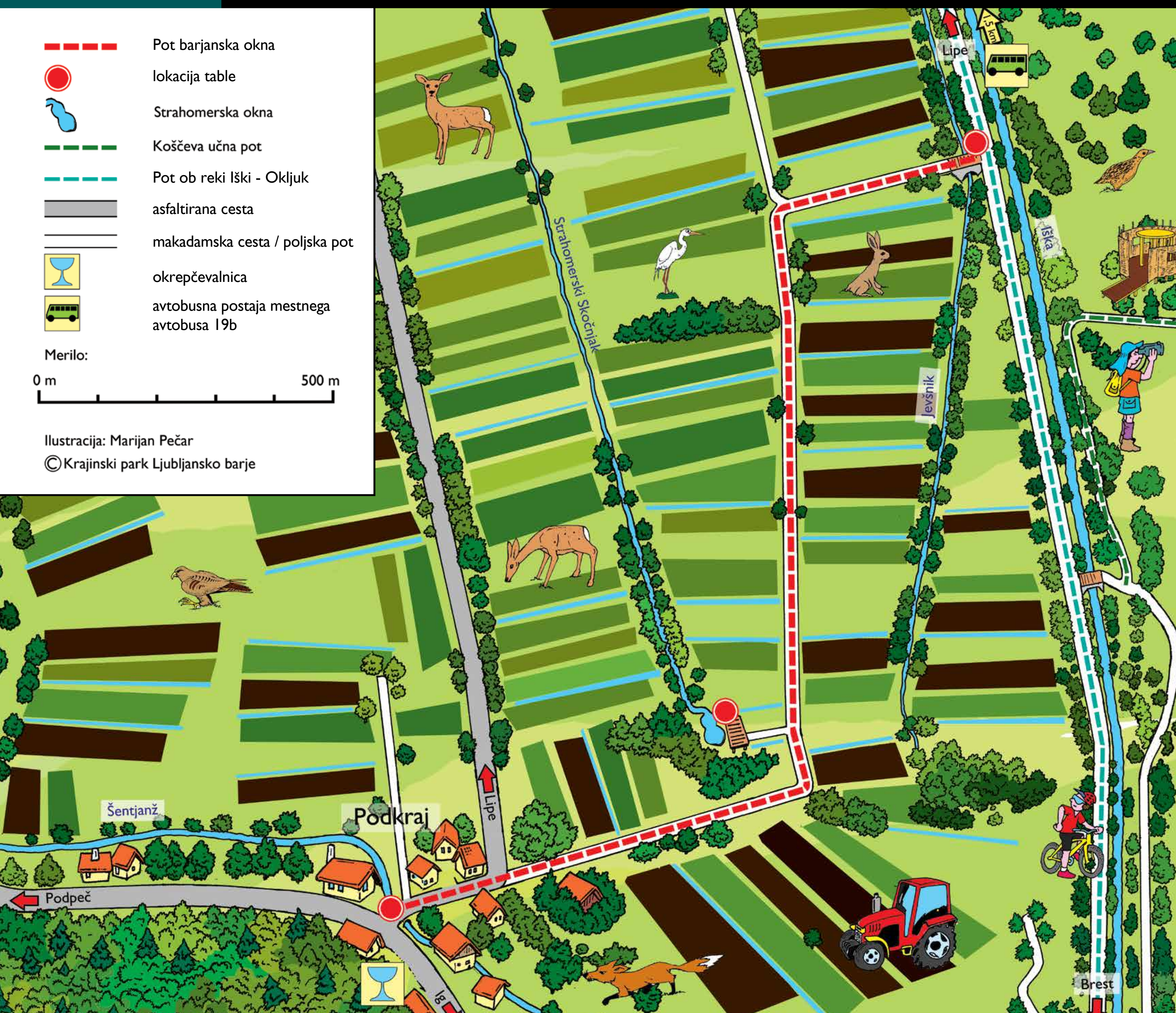
Idejna zasnova: Maša Bratina
Besedilo: Maša Bratina, Bojan Erhartič, dr. Aleš Smrekar, Mateja Šnid Hribar, Jernej Tiran, Barbara Vidmar, Barbara Zupanc
Strokovne podlage: dr. Mihael Brenčič, Teja Keršmanc
Strokovni pregled: dr. Aleš Smrekar, dr. Mihael Brenčič
Jezikovni pregled: Marija Bratina, Matej Horzelenberg
Ilustracije: Marjan Pečar
Fotografije: Anton Žvanut
Kartografija: Geodetski inštitut Slovenije
Oblikovanje: Izzok Ambrož

Prosimo te, da se
držiš utrjenih poti in
da spoštuješ zasebno
lastnino.

POT BARJANSKA OKNA

- Pot barjanska okna
 - lokacija table
 - Strahomerska okna
 - Koščeva učna pot
 - Pot ob reki Lški - Okljuk
 - asfaltirana cesta
 - makadamska cesta / poljska pot
 - okrepčevalnica
 - avtobusna postaja mestnega avtobusa 19b
- Merilo:
0 m 500 m
- Ilustracija: Marijan Pečar
©Krajinski park Ljubljansko barje

POGLED V BARJANSKA OKNA

Ali veš, da so na meji med prodnimi nanosi reke Lške, lškim vršajem in Ljubljanskim barjem izviri vode, ki jih imenujejo tudi barjanska okna? Izvire polni ista podzemna voda kot vodnjake vodarne Brest. S črpanjem vode v vodarni se je pričela raven podzemne vode lškega vršaja zniževati. Pogled v barjanska okna nam omogoča ugotavljanje količine in kakovosti podzemne vode, zato je še posebej pomembno, da jih ohranimo!

Vabimo te na pot odkrivanja barjanskih oken. Ob **Strahomerskih oknih** te na razglednem podestu čaka slikovita predstavitev z informativnima tablama in tremi sestavljanjkami. V Podkraju boš spoznal **potok Šentjanž**. Pot od reke Lške do Podkraja meri **nekaj manj kot 2 kilometra** in zanjo boš potreboval pol ure hoje.

! Kanal za tablo ni običajen izsuševalni kanal. Napaja ga skupina barjanskih oken. Največji izvir prihaja na površje izpod jelš, od tod tudi ime kanala in skupine izvirov Jevšnik. Preden so vodo iz barjanskih oken speljali v izsuševalne kanale, so bili ti vodni pojavi precej večji, podobni so bili malim jezercem.

Prosimo te, da se
držiš utrjenih poti in
da spoštuješ zasebno
lastnino.

Idejna zasnova: Maša Bratina
Besedilo: Maša Bratina, Bojan Erhartič, dr. Aleš Smrekar, Mateja Šnid Hribar, Jernej Tiran, Barbara Vidmar, Barbara Zupanc
Strokovne podlage: dr. Mihael Brenčič, Teja Keršmanc
Strokovni pregled: dr. Aleš Smrekar, dr. Mihael Brenčič
Jezikovni pregled: Marija Bratina, Matej Horzelenberg
Ilustracije: Marijan Pečar
Fotografije: Anton Žvanut
Kartografija: Geodetski inštitut Slovenije
Oblikovanje: Iztok Ambrož

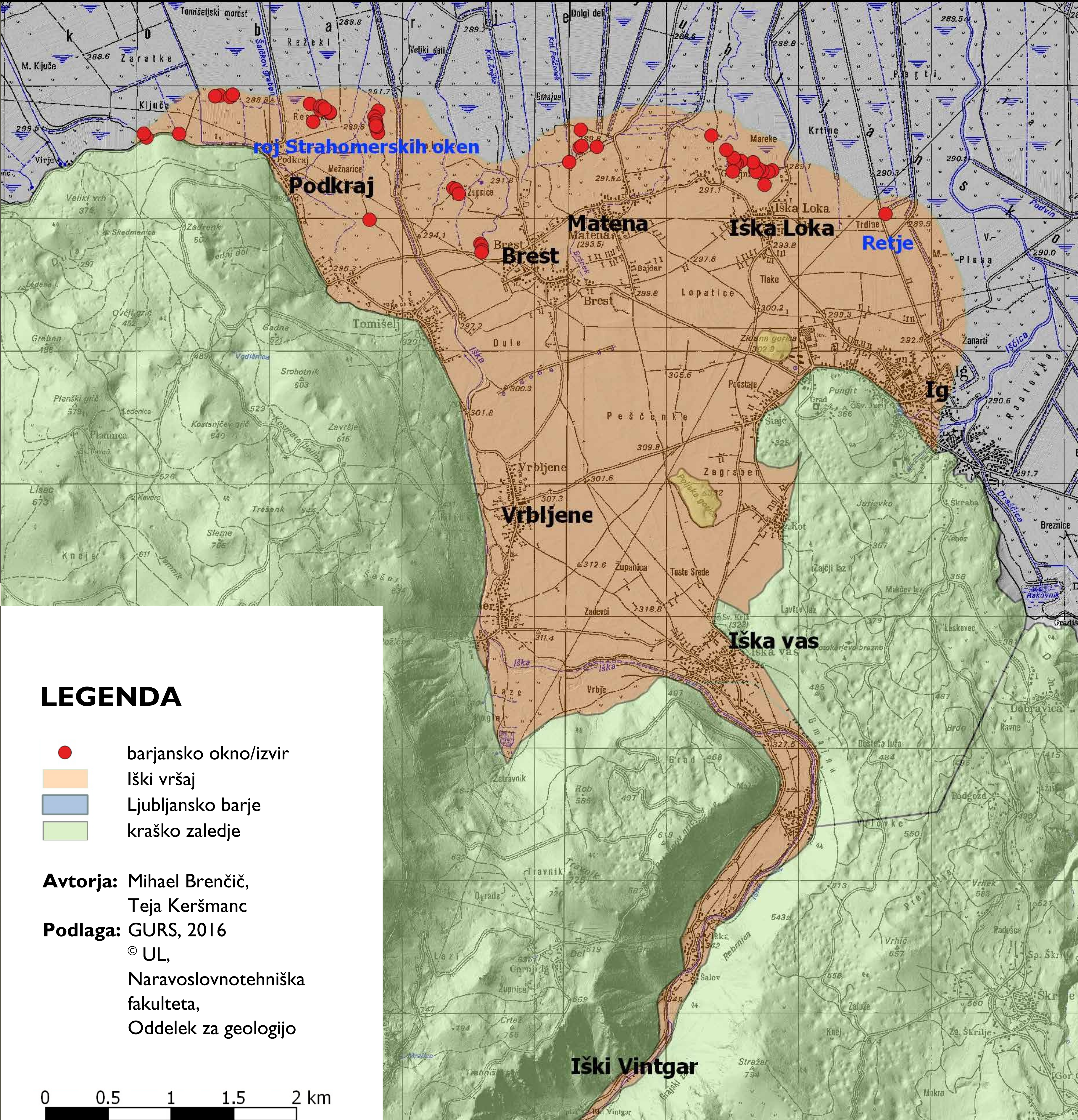
POT BARJANSKA OKNA

NA MEJI IŠKEGA VRŠAJA IN BARJA

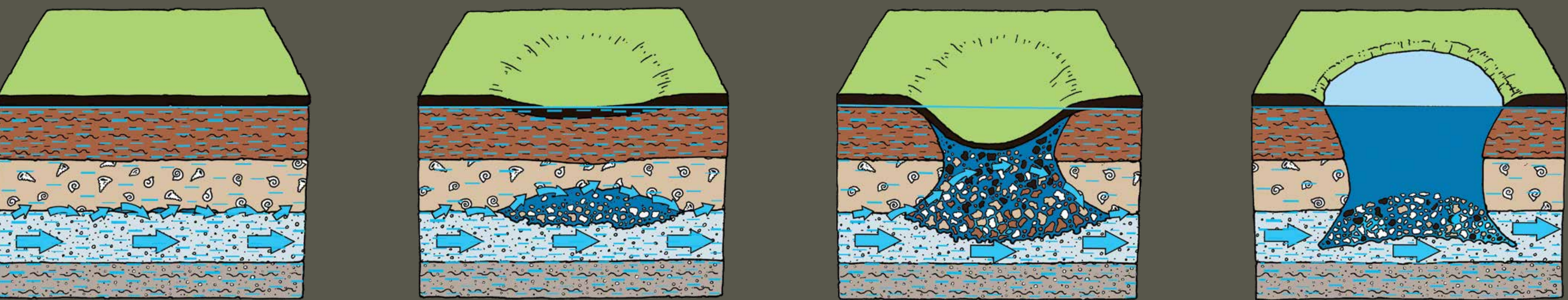
V smeri proti Igu se razteza območje Iškega vršaja. Gre za pahljačasto oblikovano naplavino reke Iške, ki je ob izteku iz Iškega vintgarja nasula do 100 metrov globine proda. Iški vršaj se napaja iz kraškega zaledja in padavin. Skozi vršaj se voda podzemno pretaka proti Ljubljanskemu barju. Na Barju prodne nanose vršaja zamenjajo barjanske plasti tal: šota, glina in pesek. Na stiku vršajnih in barjanskih plasti tal podzemna voda doseže slabo prepustne plasti. To so plasti svetlo sive gline, ki jih zaradi številnih polžjih hišic imenujemo polžarica. Podzemna voda pod polžarico ustvarja pritisk. Sčasoma voda pod pritiskom spere plasti polžarice, kasneje tudi šote ter prsti in tako nastane barjansko okno.

Na meji Iškega vršaja in Barja so hidrogeologi v letu 2015 popisali **53 barjanskih oken**, ki se večinoma pojavljajo **v skupinah ali rojih**. Najbolj številčne roje so popisali pri Iški Loki ter Podkraju. Večina popisanih barjanskih oken ne preseže premera **dveh metrov**. **Izjema je Retje, ki z 20 m² sodi med največja popisana barjanska okna na Ljubljanskem barju.**

POENOSTAVLJEN PRIKAZ NASTANKA BARJANSKEGA OKNA

LEGENDA

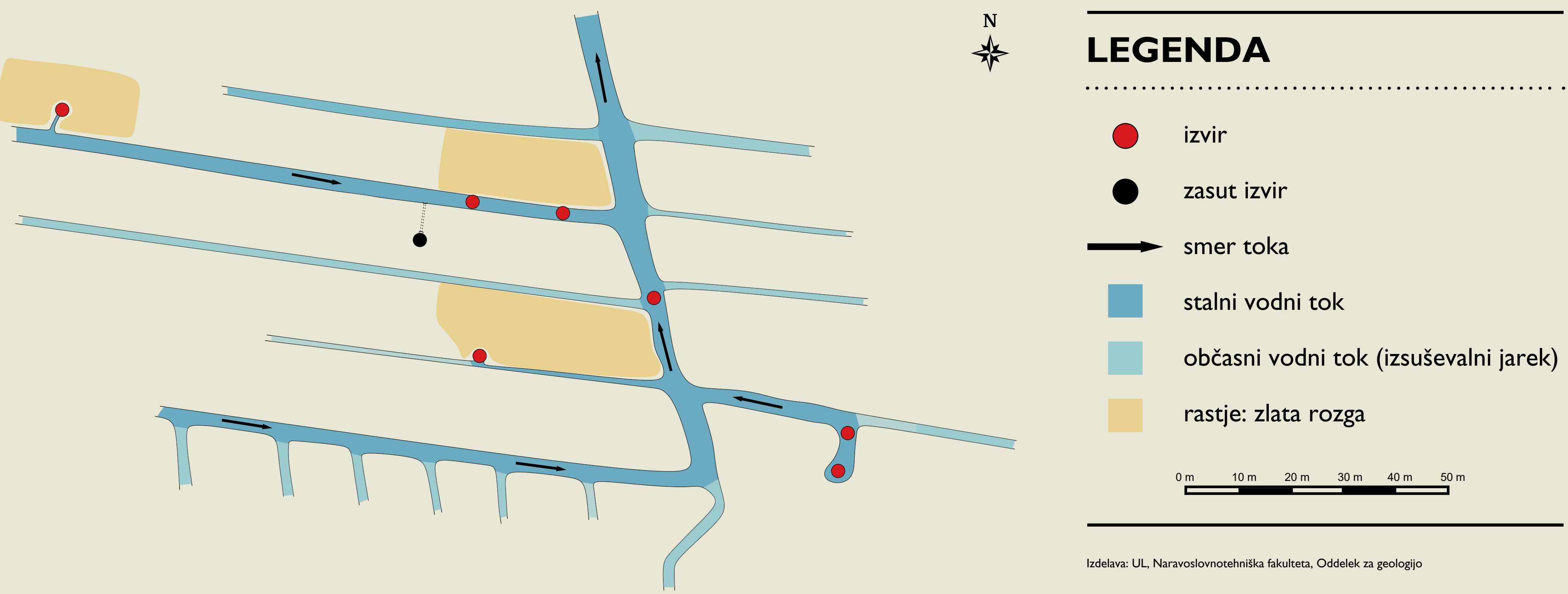
Predloga: Mihael Brenčič, Ilustracija: Marjan Peter

STRAHOMERSKA OKNA

Pred tabo sta izvira Strahomerskih oken, prepoznal ju boš po drobnih mehurčkih na vodni gladini. Voda iz izvirov napaja Strahomerski skočnjak, ki je v primerjavi z bližnjimi izsuševalnimi jarki vse leto poln vode. To zelo dobro vedo in cenijo gasilci, ki **z vodo iz barjanskih oken gasijo šoto, kadar se poleti vžge na Barju**. Voda na Barju je tudi **življenjski prostor za številne živalske vrste, kot so ribe, žabe in kačji pastirji**. Temperatura v teh izvirih je vse leto okoli 11 stopinj, zato najdemo v njih le pisance (*Phoxinus phoxinus*), ribe, navajene na hladne vodotoke. Druge živalske vrste najdejo svoj dom v okoliških jarkih ali bližnjem poplavnem gozdiču, kjer so temperature vode višje.

SHEMA STRAHOMERSKIH OKEN

Ali si opazil ugreze ob izvirih? Okolica barjanskih oken je zelo nestabilna, zato te prosimo, da se ne oddaljuješ od razgledne ploščadi! Izvira si lahko поближе ogledaš z balkončkov razgledne ploščadi. Beli koščki, ki jih boš opazil na vodni površini, so koščki polžjih hišic iz polžarice, rjavi koščki pa so koščki šote.

Ali veš, da je v bližini še več izvirov? Skupina Strahomerskih oken šteje sedem izvirov, katerih lega ni stalna. Izvir, ki je bil nekoč sredi travnika, je lastnik parcele speljal v bližnji kanal, kjer sta nastala dva nova, tisti sredi travnika pa je presahnil. Voda iz izvirov je zamakala bližnje travnike, zato so jih lastniki pogosto zasuli.

